

8. Петровська С.А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. Механізм регулювання економіки. 2013. № 2. С. 113–126.

9. Іванов С.В. Інвестиційна привабливість регіонів та видів економічної діяльності регіональної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Сімферополь, 2005. 21 с.

10. Покатаєва К. П. Теоретичні аспекти визначення категорії «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість» [Електронний ресурс] Комунальне господарство міст. 2007. Вип. 75. С. 262-268. URL: <http://www.eprints.ksame.kharkov.ua>

11. Герасимчук З.В., Ткачук В.Р. Інвестиційний потенціал регіону: методика оцінки, механізми нарощування: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2009. 232 с.

12. Дискіна А.А. Комплексний підхід до оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. Праці Одеського політехнічного університету. Випуск 2 (36). 2011. С. 320-324.

E-mail: k.maks.s@rambler.ru

УДК 330.322.011

Соколюк С.Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,

Уманський національний університет садівництва

СПОСОБИ ТА ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто основні нормативні і законодавчі акти, які стосуються інноваційної сфери. Інновації розглядаються як новостворені, або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва або соціальної сфери. В свою чергу інноваційна діяльність розглядається як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Виділено три способи організації інноваційної діяльності: інноваційна діяльність на основі внутрішньої організації; інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації при допомозі контрактів; інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації за допомогою венчурів.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, підприємство, розвиток, конкурентоспроможність, ресурси, економічне зростання.

СПОСОБЫ И ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Соколюк С.Ю.

В статье рассмотрены основные нормативные и законодательные акты, касающиеся инновационной сферы. Инновации рассматриваются как вновь, или усовершенствованные конкурентоспособные технологии, продукция или услуги, а также организационно-технические решения производственного, административного, коммерческого или иного характера, существенно улучшают структуру и качество производства или социальной сферы. В свою очередь инновационная деятельность рассматривается как деятельность, направленная на использование и коммерциализацию результатов научных исследований и разработок, что приводит выпуск на рынок новых конкурентоспособных товаров и услуг. Выделены три способа организации инновационной деятельности: инновационная деятельность на основе внутренней организации; инновационная деятельность на основе внешней организации при помощи контрактов; инновационная деятельность на основе внешней организации с помощью венчуров.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, предприятие, развитие, конкурентоспособность, ресурсы, экономический рост.

METHODS AND PRINCIPLES OF ORGANIZATION
OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

Sokolyuk S.

The article deals with the main regulatory and legislative acts concerning the innovation sphere, which consist of three levels: legislative; subordinate local ones. The concept of innovation and innovation activity have been investigated. Innovations are seen as newly created, or improved competitive technologies, products or services, as well as organizational, technical, industrial, commercial, or other ones, substantially improving the structure and quality of production or social sphere. Therefore, innovation activity is seen as an activity aimed at use and commercialization of the research and development results, which determines the launch of new competitive goods and services on the market. Three ways of innovation activity organization have been distinguished, such as: innovation activity based on the internal organization; innovative activity based on the external organization with the help of contracts; innovative activity based on the external organization with the help of ventures.

Keywords: innovation, innovative activities, company, development, competitiveness, resources, economic growth.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки ґрунтується на принципі домінування інноваційної моделі, що викликає особливий інтерес до економіки інновацій. Інноваційна модель розвитку заснована на наукових знаннях, інноваціях, які виступають ключовим фактором конкурентоспроможності, на сприйнятті нових систем і технологій, на спроможності їх практичної реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій економічній літературі представлено низку підходів щодо тлумачення поняття «інноваційна діяльність», що обумовлено багатоаспектністю цього економічного терміну, його складністю та різноманітністю сфер застосування. Питання становлення та розвитку інноваційної діяльності підприємств досліджено в працях таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як: Алімов А.Н., Давиденко Н.М., Данько М., Другов О.О., Зінько Н.Я., Ілляшенко С.М., Квасницька Р.С., Коваленко О.В., Коюда В.О., Кузнецова А.Я., Мартюшева Л.С., Нагірна П., К. Найт Друкер, Попова О.В., О.О. Поліщук, О.В. Тичинський, Тарасова О.В., Фатхутдінов Р.А., Шейко І.А., Шпикуляк О.Г. та ін.

Мета статті. Метою статті є вивчення основ організації інноваційної діяльності, як пріоритетної цілі підприємства.

Виклад основного матеріалу. Нині розвиток національної економіки обумовлює безперервний пошук нових технологічних ідей, прискорення науково-технічного прогресу та впровадження нової або вдосконаленої техніки. Однією з пріоритетних цілей більшості країн світу є забезпечення довготривалого економічного зростання. Економічне зростання є результатом успішної діяльності підприємств усіх галузей національної економіки і залежить, значною мірою, від інноваційної діяльності підприємств, яка тісно пов'язана з функціонуванням економіки держави і тому повинна враховувати відповідні законодавчі та інші нормативно-правові акти.

Основними нормативними і законодавчими актами, які регулюють і стосуються інноваційної сфери господарювання, є Закони України «Про інноваційну діяльність» [1], «Про інвестиційну діяльність» [2], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3], «Про наукову і науково-технічну експертизу» [4], «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» [5], Господарський кодекс України [6], а також «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». Загалом, нормативно-правова база, яка

регулює інноваційну діяльність в Україні, містить нормативні акти, що формують три рівні [7]:

- законодавчі (акти вищої сили: конституційні закони, укази Президента);
- підзаконні (урядові постанови, що включають і відомчі акти);
- локальні (акти індивідуального характеру, різноманітні цивільно-правові договори та адміністративні акти учасників інноваційної діяльності).

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» «інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери», а «інноваційна діяльність – це діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг», [2].

Як зазначає О.В. Фурсіна, чинна українська законодавча база обмежує трактування інноваційної діяльності тільки випуском на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг, у той час як у світовій практиці господарювання воно є ширшим, оскільки до неї також зараховують «покращання якості продукції (товарів, послуг), що випускається, удосконалення технології їх виробництва з подальшим запровадженням та ефективною реалізацією на внутрішньому чи зовнішньому ринках». Також автор наголошує, що доцільно погодитися з таким визначенням інноваційної діяльності, «як діяльність, що пов'язана із трансформацією результатів наукових досліджень та конструкторських розробок у новий продукт, удосконалений технологічний процес чи новий підхід до соціальних послуг, і спрямована на використання і комерціалізацію цих результатів, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг, і є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення і вдосконалення його виробничих сил та організаційно-економічних відносин», [8].

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність розглядається як одна із форм інвестиційної діяльності, основним завданням якої є використання здобутків науково-технічного прогресу для виробництва і соціальної сфери, що містить такі складові:

1. Випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення.

2. Реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат.

3. Фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил.

4. Розроблення і впровадження нової, ресурсощадної технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища.

Відсутність єдності і взаємозв'язку у визначенні основних категорій інноваційної діяльності гальмують її розвиток та не сприяють розширенню меж застосування. Як наслідок, Україна на шляху інноваційного розвитку змушена постійно наздоганяти країни-лідери за умови наявності необхідних ресурсів.

Більшість наукових підходів та визначень інноваційної діяльності в загальному вигляді розглядають її як вид діяльності, спрямованої на одержання інновацій. Тобто науковий, винахідницький та інші види сфер, без яких неможлива поява інновацій, не відносять до інноваційної діяльності.

Здійснивши понятійно-термінологічний аналіз даного поняття, стверджуємо, що під інноваційною діяльністю слід також розуміти і ті види діяльності, які зумовлюють і передують появі інновацій, хоча і не націлені на їх отримання.

Виділяємо три способи організації інноваційної діяльності:

1. Інноваційна діяльність на основі внутрішньої організації, коли інновація створюється або освоюється всередині фірми її спеціалізованими підрозділами на базі планування і моніторингу їх взаємодії по інноваційному проекту.

2. Інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації при допомозі контрактів, коли замовлення на створення або освоєння інновації розміщується між сторонніми організаціями.

3. Інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації за допомогою венчурів, коли фірма для реалізації інноваційного проекту засновує дочірні венчурні фірми, які залучають додаткові кошти.

В основі всіх видів інноваційної діяльності лежить створення і освоєння нових видів продукції (послуг), виготовлення, створення цінностей, благ та інших товарів.

Обґрунтувати необхідність активізації інноваційної діяльності підприємств можна такими чинниками:

– підприємства характеризуються повільним розвитком ефективних форм інноваційної діяльності, що зумовлено економічною нестабільністю та чіткістю законодавства;

– значна кількість підприємств не спроможна впроваджувати інновації власним коштом, а економічний клімат не сприяє залученню зовнішнього капіталу чи запозиченню коштів;

– держава потребує структурних перетворень в економіці;

– для більшості підприємств властиве значне зношення основних засобів;

– гостро відчувається необхідність збереження і розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційного підприємництва;

– нагальною є проблема створення нових робочих місць.

На думку С. Ілляшенко, інноваційна діяльність підприємства повинна здійснюватися за такими принципами [9]:

1) адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

2) динамічності – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (зокрема його власників, менеджерів, фахівців, працівників);

3) самоорганізації – самостійне забезпечення умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

4) саморегуляції – коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

5) саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії й ухвалені мотивації діяльності).

Р. Квасницька та Н. Ардашкіна вважають, що ключовими принципами інноваційної діяльності є пріоритет інновацій над традиційним виробництвом, економічність інноваційного виробництва, гнучкість та комплексність [10].

Різні вчені по-різному оцінюють принципи, на яких базується інноваційна діяльність, залежно від бачення проблеми та напряму досліджень. На нашу думку, перелік принципів, на яких повинна ґрунтуватись інноваційна діяльність підприємства, має містити:

– принцип економії, що полягає у впровадженні тих інноваційних програм, які в підсумку дозволять підприємству мінімізувати витрати (часу, коштів, праці тощо);

– принцип ритмічності, що полягає у постійному здійсненні інноваційної діяльності підприємством, що не лише забезпечить постійний темп оновлення, але й дозволить оптимально розподіляти та використовувати фінансові ресурси;

– принцип адаптації, що дозволить підприємству швидко реагувати на зміни у середовищі та оперативно реагувати на них з максимальною віддачею;

– принцип взаємоузгодженості, що полягає у відсутності суперечностей між цілями підприємства, його стратегією, маркетинговою орієнтацією та інноваційною діяльністю;

– техніко-економічний принцип, що покликаний об'єктивно оцінити власні можливості підприємства з фінансування та реалізації інноваційних програм;

– принцип ризику, який передбачає і враховує ризики інноваційної діяльності та можливі шляхи їх уникнення;

– принцип масштабності, що полягає у можливості залучення не лише внутрішніх ресурсів підприємства (кадрів, фінансів, ідей), а й зовнішніх (консультантів, кредитів, венчурного капіталу тощо);

– принцип поверненості та прибутковості, що передбачає окупність та прибутковість вкладених в інновації коштів, адже інновації є, по суті, ризиковими інвестиціями.

Рис. 1. Алгоритм здійснення інноваційної діяльності підприємства

Такий перелік принципів є об'єктивним та оптимальним, він збігається із загальнодержавними принципами та не суперечить ринковим умовам господарювання.

Здійснення інноваційної діяльності повинно відбуватись у кілька етапів, які дозволять підприємству досягнути бажаного результату з мінімальними витратами та втратами (рис. 1).

Етапи, які проходить підприємство від початку до завершення інноваційного проекту, мають бути логічно пов'язаними та утворювати комплексну систему зв'язків.

Висновки. Інноваційна діяльність є найважливішим засобом забезпечення економічного зростання, конкурентоспроможності та фінансової стабільності будь-якого підприємства. Високих результатів підприємство зможе досягти лише за систематичного ана-

лізу змін ринкового середовища та цілеспрямованого здійснення інноваційної діяльності, з метою реалізації нових можливостей.

Крім того, сучасні умови економічного розвитку вимагають від підприємств не тільки активізації інноваційної діяльності, але й удосконалення методів її організації, правильного вибору стратегії й пріоритетів розвитку інноваційної сфери, зокрема, за рахунок виявлення та використання ресурсів, спрямованих на підвищення ефективності її проведення. Це можна зробити за допомогою економічного аналізу інноваційної діяльності, що дасть можливість керівникам підприємств виявити як сильні, так і слабкі сторони цієї діяльності, дозволить приймати раціональні управлінські рішення та ефективно керувати не тільки інноваційною діяльністю, але й підприємством в цілому.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV (з чинними змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1561-12 (з чинними змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 12, ст. 165).

4. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, № 9, ст. 56).

5. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 363).

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436- IV (з чинними змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Постанова ВРУ «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2632-17>

8. Фурсіна О.В. Класифікація інновацій та зміст інноваційної діяльності. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.11. С. 249-253.

9. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Суми: ВТД «Університетська книга»; К. : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. 324 с.

10. Квасницька Р.С., Ардашкіна Н.С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах. Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. 2009. № 6. С. 249.

E-mail: sergey.unys@gmail.com

УДК 339

Шевченко Ю.А.

аспірантка кафедри міжнародних фінансів,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПОВЕДІНЦІ ТНК

Статтю присвячено проблемам імплементації концепції сталого розвитку в межах міжнародного інвестування ТНК, які змінюють інвестиційні напрямки діяльності компаній. Досліджені сучасні випадки запровадження елементів сталого розвитку світовими ТНК у власну управлінську систему на різних рівнях в умовах нестабільності та турбулентності, яка постійно трансформується за рахунок різних факторів глобального середовища. Визначено основні умови інвестиційного середовища України, які впливають на прийняття оптимального інвестиційного рішення ТНК, а також передумови для результативності діяльності ТНК, що створюють сильну інвестиційну стратегію цілої корпорації. Проаналізовано зміни інвестиційної поведінки ТНК у глобальному турбулентному середовищі.

Ключові слова: інвестиційна поведінка, глобальне середовище, інвестиції, сталий розвиток, ТНК, турбулентність.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В ИНВЕСТИЦИОННОМ ПОВЕДЕНИИ ТНК

Шевченко Ю.А.

Статья посвящена проблемам имплементации концепции устойчивого развития в рамках международного инвестирования ТНК, которые изменяют инвестиционные направления деятельности компаний. Исследованы современные случаи введения элементов устойчивого развития мировыми ТНК в собственную управленческую систему на разных уровнях в условиях нестабильности и турбулентности, которая постоянно трансформируется за счет различных факторов глобальной среды. Определены основные условия инвестиционной среды Украины, влияющие на принятие оптимального инвестиционного решения ТНК, а также предпосылки для результативности деятельности ТНК, создающих сильную инвестиционную стратегию целой компании. Проанализированы изменения инвестиционного поведения ТНК в глобальной турбулентной среде.

Ключевые слова: инвестиционное поведение, глобальная среда, инвестиции, ТНК, турбулентность, устойчивое развитие.